

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ВІЗУАЛЬНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА СУЧАСНОГО МІСТА

Несен А. А., аспірант 3-го року навчання, каф. «Архітектура будівель і споруд та дизайну архітектурного середовища»

Дубинський В. П., проф., д-р арх., доц. каф. «Архітектура будівель і споруд та дизайну архітектурного середовища»

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Архітектурне середовище знаходиться в постійній зміні – технологічний прогрес надає безперервний щоденний вплив, що приводить до хаотичного формування неестетичного та антигуманного середовища сучасного міста. Протягом усього існування людства еволюція засобів візуально-комунікаційного середовища сучасного міста відбувалася під впливом потреб суспільства. Проте вона також мала досить спонтанний характер та відображала лише трендові течії відповідного історичного моменту, не враховуючи особливості архітектурного середовища в цілому. Розглядаючи архітектуру як часовий процес, матеріальна символізація архітектурних форм майже завжди була постійним візуально-комунікаційним засобом.

Візуально-комунікаційне середовище (ВКС) – самостійний функціональний об'єкт архітектурного проектування; ієрархічна система міста, формуючими компонентами якої є антропогенні та природні елементи міського середовища, оснащені візуальними та комунікаційними засобами. Його формування відбувалося ще задовго до появи повноцінних міст та поселень, та набуло свого розквіту в наш час – сторіччя цифрової революції.

Згідно з проведеним комплексним аналізом розвитку засобів та елементів ВКС у різні історичні епохи, можна виявити такі шість основних еволюційних етапів формування ВКС сучасного міста, які мають свої характерні риси:

1. Античний етап (I ст. до н.е. —IV ст. н.е.)
2. Середньовічний етап (IV ст. н.е. — XIV ст.)
3. Етап Класицизму (XIV ст. —XVIII ст.)
4. Етап розвитку електричних технологій (XVIII ст. - 80 pp. XIX ст.).
5. Етап розвитку комп'ютерних технологій (80 pp. XIX ст. - 40 pp. XX ст.)
6. Етап інформаційно-цифрових технологій (40 pp. XX ст. - XXI ст.)

1. Античний етап (I ст. до н.е. —IV ст. н.е.). Цей період характеризується формуванням елементарних засобів накреслення знаків, ієрогліфів та зображень, які в подальшому можна вважати першими формами відображення візуально сприйманої інформації в архітектурі. Характерні площинні елементи ВКС: ієрогліфи, невеликий рельєф, перше письмо та зародження алфавіту – написи на стінах жилих будинків, тріумфальних арках, обелісках тощо.

Поява перших способів передачі інформації, що дійшли до нас, відносяться ще до епохи палеоліту - коли людина навчилася закріплювати слова та малюнки на поверхні дерева, глини, каменю. Печерний живопис не просто ознака появи та місця проживання первісних людей, а й уособлення їх культури, особливостей життя. Вважається, що найстарішими наскельними малюнками є зображення людської долоні в печері Ель-Кастільо, що розташована в Іспанії.

В архітектурі Стародавнього Єгипту набув широкого застосування такий елемент ВКС, як невеликий рельєф. Він висікався на великих стінах храмів, та часто ніс релігійний характер інформації. Також важливе значення мають ієрогліфи.

Антична Греція служить засновником канонів та зразком гуманістичного початку, що мало великий вплив не тільки на формування ВКС, але й на архітектуру в цілому. В цей час формується визначення чіткості та простоти нарису букв, законів їх розміщення; враховується напрямок руху глядача, кут зору та зорова відстань, особливо при нанесенні написів на портики храмів і п'єдестали пам'ятників.

У Стародавньому Римі письму надають більшого розповсюдження. Воно стає інформаційною формою ВКС, доступною для різних верств суспільства. Важливого значення набувають обеліски. Також у Стародавньому Римі та Античній Греції виникають перші прототипи вивісок. Вони часто розміщувалися над входом у будинок, та спочатку містили реальні товари та вироби, але потім їх замінили символічні знакові зображення— аналоги сучасних піктограм.

2. Середньовічний етап (IV ст. н.е. — XIV ст.). Характеризується появою нових форм ВКС та удосконаленням існуючих. Удосконалення вивісок, як домінуючого елемента даного етапу. Поява геральдичних знаків, фамільних гербів.

В епоху Середньовіччя торгова площа стає центром суспільного життя. Вона стає містом зосередження різноманітних ремесел, що спонукало до появи та використання знаків-вивісок. Пізніше з'являються вивіски-кронштейни, з кованого металу і дерева, що прикріплювалися до фасадів будинків кронштейнами. Використовуються текстові вислови на фасадах і в інтер'єрах.

3. Етап Класицизму (XIV ст. —XVIII ст.). Етап характеризується встановленням частих закономірностей, розвитком інженерних знань на основі наукових досягнень. Поява нових компонентів ВКС, розквіт вивіски, як інформаційного та рекламного елемента архітектурного середовища.

Епоха Відродження відрізняється широким розповсюдженням текстових написів. Загалом характерні написи і тексти в інтер'єрі, підпорядковані гармонії цілого. Під впливом станкового живопису одночасно з вивісками-символами стали з'являтися вивіски-картини, писані олією, та скульптурні вивіски.

Поява особливого елемента ВКС — картушу — ліпної архітектурної прикраси у вигляді щита або полу розгорнутого свитка з завитками, з гербом, вензелем або емблемою всередині. В епоху бароко та рококо набуває більш

складної та асиметричної форми, що надає йому більш цікавого інформаційного значення.

В кінці даного етапу еволюції ВКС виникає механічний годинник – приклад впливу першого автоматичного засобу інформації на формування будівель та міських ансамблів.

4. Етап розвитку електричних технологій (XVIII ст. - 80 pp. XIX ст.).

Період виникнення нових форм та структур ВКС, їх безперервний розвиток та оснащення новими засобами світлового типу. Поява електричної лампочки надає неймовірний прорив у формуванні ВКС.

Вулиця стає зосередженням всіх функцій ділового та споживчого значення, стає місцем вільного спілкування людей. Згодом чого все більшу роль відіграють елементи благоустрою, міського обладнання, дизайну та засобів ВКС. Безперервний потік самих різноманітних повідомлень вносить новий ритм в вигляд міських вулиць. Виникають цілі рекламні щити та панелі, окремо стоячі вказівники назв вулиць, віконні вітрини, плакати. У містах засновується орієнтири з інформацією у вигляді нумерації будинків, найменування вулиць, проїздів, площ.

В середині XIX століття в багатьох містах Англії та Франції з'являються перші афішні тумби. В кінці XIX - початку XX століття для освітлення вивісок стали використовувати електричні лампи і скляні трубки, наповнені інертним газом (неоном).

5. Етап розвитку комп'ютерних технологій (80 pp. XIX ст. - 40 pp. XX ст.). Етап науково-технічної революції, пошук нового формоутворення із застосуванням обчислювальної техніки. Використання неонових освітлення, впровадження різноманітних кольорових установок у ВКС.

Поява перших екранних пристроїв, які спочатку були представлені в військовій справі та розвивалися в рамках телевізійної техніки. Люди довгий час пристосовувалися до екранів, перш ніж їх інформаційні можливості були розкриті на повну потужність персональними комп'ютерами (ПК). ПК сьогодні – найбільш поширена техніка в науці, в виробництві, у сфері діяльності і в побуті. Вона використовується як засіб розваги і відпочинку, та як засіб інформаційного забезпечення наукових і творчих занять.

6. Етап інформаційно-цифрових технологій (40 pp. XX ст. - XXI ст.).

Етап цифрової революції. Застосування усіх можливих засобів та елементів ВКС: від примітивних до інноваційних.

Одним з найважливіших аспектів формування сучасного архітектурного середовища стає його зв'язок з віртуальним простором, подальший розвиток якого відбувається в широкому впровадженні інтелектуальних систем на основі інформаційних технологій. Впроваджуються аудіовізуальні технології, що дозволяють створити інформаційне середовище, поширення та відображення якого відбувається на основі теле- та відео - трансляції або за допомогою інтернету. Практикуються технології, що реагують на присутність та характер руху людей кольорово - динамічними та звуковими імпульсами. Все це, разом з медіафасадами, інтерактивними структурними елементами архітектурного об'єкта визначають нову якість архітектури та її нову спрямованість.

Література:

1. Костенко А. Я. Средства информации в архитектуре. – К.: Будівельник, 1984. – 112 с., ил.
2. Ахмедова Л.С. Особенности трансформации визуального информационно-коммуникативного поля міста. – Автореферат, Нижній Новгород, 2009
3. Багдасарян В.Э. Символы, знаки, эмблемы: Энциклопедия / В.Э. Багдасарян. — М.: Локид-Пресс, 2003. — 495 с.
4. Дашкевич О. В. Визуальные коммуникации в городской среде / О. В. Дашкевич // Наука – образованию, производству, экономике: материалы 11-й Международной научно-технической конференции. Т. 2. - Минск: БНТУ, 2013. - С. 384.
5. Дубинський В. П. Архітектурно-художні принципи формування світло-кольорового середовища сучасного міста: автореф. дис. ... канд. архітектури : спец. 18.00.01. – Харків, 2007. – 20 с.
6. Дубинський В.П., Мухортов М.Л. Теорія та критика сучасної архітектури: Навч. Посібник для вузів. – 2010. — 344 с.

СВІТОВИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ПІДВОДНОЇ АРХІТЕКТУРИ ДЛЯ РОЗВИТКУ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА

Озерова Н. Ю., студентка 6 курсу факультету готельно-ресторанного та туристичного бізнесу

Яковчук О. В., канд. геогр. наук, доц. каф. готельно-ресторанного та туристичного бізнесу

Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Архітектура є одним з видів мистецтва, кожній епосі притаманний свій стиль. За останні століття, досягнення передових технологій і інженерна думка привели до створення фантастичних будівель, споруд, втіливши в життя те, що раніше вважалося фантастикою. До недавнього часу, життя під водою прирівнювалося до чогось неймовірного і до дуже далекого, зараз це все втілюється в реальність. Люди поступово починають освоювати підводний світ. Все це по своєму позначається на зовнішньому середовищі і не завжди позитивно. Людина, втручаючись в чужорідну середу, іноді завдає непоправної шкоди природі, місцевим мешканцям, порушуючи природне екологічне середовище. Поняття «людина-цар природи» - пішло в далеке минуле, сучасна наука вважає за краще жити з природою дружно, допомагаючи їй, рятуючи її або ж робити щось з найменшим нанесенням шкоди.

Підводна архітектура - дуже складний і дорогий вид будівництва. Підводні будови поки зустрічаються вкрай рідко, хоча і поширені у всьому світі і користуються великою популярністю. Розробляючи проекти підводних споруд, вчені та інженери намагаються враховувати безпеку відвідування підводних будов і її адаптацію до навколишнього середовища.

Підводна архітектура ділиться на кілька видів:

1. Підводні готелі: